

COMMUNICATION AND CULTURE

Elena Basarab (Cocoș), PhD Student, University of Craiova

Abstract: To understand the meanings of the concept culture must correlate with similar concepts in the social sciences and humanities. Such a correlation is inevitable correlation between culture and communication, both representing trajectories defining the human condition.

Aspects of culture and social life can be better understood when put in relation to communication and its means of expression. Intercultural communication is actually a summary of correlations and interference. Interindividual differences in the communication data of different cultures they belong to these individuals.

Communication is learned with the rules, norms and values based culture. It is based on cultural creations. Signs that encodes human reality and who keep in touch with other peers, defining it as a social and cultural being.

The human condition is dependent correlation-cultural communication, and supports them with similar roots. Communication can be defined through culture and culture through communication.

Man creates his own universe and their world encoding symbols that give meaning to life and reality. The Decalogue communication, one can not communicate, and when they do, which is send a message to fellow. Nothing can not exist without communication. Social reality has a ground interactions and communication, and culture is a system of languages.

All human relationships are symbolic dimensions of communicative nature. Society can not exist without communication, because it communicates.

Keywords: communication, culture, language, individual, society.

Datorită diverșilor factori care au contribuit la dispariția frontierelor și la întâlnirea culturilor, societatea contemporană, devine din ce în ce mai deschisă noului, pluriculturalității, ignorând diferențele de spațiu și timp . Globalizarea în simbioză cu migrația sporesc conflictele interetnice și creează climatul prielnic crizelor identitare.

Asistăm tot mai des la situații critice precum dezintegrarea statală pe criterii identitare, divergențe între omogenizarea economică și desființarea unor culturi.

În acest context, cultura și comunicarea sunt cele ce oferă persoanelor valori și sensuri, ghidându-i spre unitate, coerență și continuitate.

Deschiderea frontierelor, creșterea masivă a circulației oamenilor, evoluția istorică, a sporit necesitatea construirii unor modalități de conviețuire laolaltă. Culturile au pierdut unele trăsături, dar s-au îmbogățit cu altele. Oamenii au tendința de a se relativiza în raport cu „altul” și în situații diferite, făcând accesibile anumite paliere identitare care sunt compatibile cu ale altora.

Contemporaneitatea se confruntă cu o mare problemă: cum trebuie procedat pentru a accelera și controla evoluțiile diverselor culturi pe direcția convergenței și a pune astfel conviețuirea interculturală în locul conflictelor culturale, fără riscul de a forța diversitatea culturală să intre pe calea asimilării unei culturi de către alta? „Unitatea în diversitate” creată în Europa este rezultatul unei multitudini de limbi, de tradiții și de culturi. Ființa umană este pe lângă aspectul biologic o ființă socio-culturală ce are capacitatea de a-și însuși abilități, de a promova valori sociale. Integrarea într-o nouă cultură ne obligă la revizuirea propriei identități. Experiențele interculturale sunt, implicit, *experiențe interidentitare*, în care conștiința

de sine și sentimentul identității sunt susceptibile de a fi modificate.(Alin Gavreliuc,2006, p.33).

Marea familie a Uniunii Europene se dorește a fi nu o extindere a „imperiului european” peste etnii și popoare cu scopuri ascunse sau instaurarea unei culturi unice în defavoarea celorlalte ci dezvoltarea unui spirit comun și a conștiinței unei identități culturale comune. Identitate culturală europeană înseamnă să conștientizezi și să păstrezi specificitatea propriei culturi dar, în același timp, să stabilești relații cu ceilalți.

Educația și comunicarea sunt văzute drept soluții pentru realizarea armoniei părților întregului. Provocările sunt majore și multiple chiar dacă, suntem de acord asupra existenței unui fond comun tuturor ființelor umane de aptitudini, capacități, abilități, deoarece ele se dezvoltă variat în funcție de condițiile culturale oferite de mediu și de educație.

Pentru a înțelege semnificațiile conceptului *cultură*, trebuie să îl corelăm cu concepte asemănătoare din științele sociale și umane. O astfel de corelație inevitabilă este corelația dintre cultură și comunicare, ambele reprezentând traiectorii definitorii pentru condiția umană.

Aspectele legate de cultură și viața socială pot fi mai bine înțelese atunci când sunt puse în legătură cu comunicarea și mijloacele de exprimare a acesteia. Comunicarea interculturală este de fapt o sinteză de corelații și interferențe. Diferențele intervenite în comunicarea interindividuală sunt date de diferențele dintre culturile cărora le aparțin acești indivizi.

Comunicarea se învață odată cu regulile, normele și valorile culturii de bază. Ea este baza creațiilor culturale. Semnele prin care omul codifică realitatea și prin care păstrează legătura cu ceilalți semeni, îl definesc pe acesta ca ființă socială și culturală.

Condiția umană este dependentă de corelația comunicare-cultură, ele având suporturi și rădăcini similare. Comunicarea poate fi definită prin cultură și cultura prin comunicare. Toate relațiile umane au dimensiuni simbolice de natură comunicațională. Societatea nu poate exista în absența comunicării, pentru că *totul comunică*.

Este o realitate importantă, faptul că dificultățile în comunicare încă separă culturile Europei și nici mass media, nici turismul, nici o alta activitate nu apropie indivizii îndeajuns de mult.

Astăzi relațiile dintre țări și culturi se dezvoltă fără încetare. Călătoriile, schimburile comerciale, turismul, congresele științifice sau profesionale multiplică ocaziile de contact între culturi. Mass-media, în special televiziunea, afișează imagini, informații și producții artistice din cele mai diverse țări. Cu toate acestea, în lumea agitată în care trăim, forma cea mai răspândită a conflictelor este aceea de conflict intercultural. Fiecare dintre noi se întreabă cum să se înțeleagă cu persoane care aparțin unor culturi diferite, cum să rezolve problemele care decurg din această diferență și ce ar trebui să știe ca să supraviețuiască într-o cultură care nu e identică cu a sa. În calitate de cetățeni ai acestui secol nu mai avem posibilitatea să alegem dacă dorim sau nu să trăim într-un mediu multicultural!

Pedagogia interculturală a luat naștere în Franța la începutul anilor '70, în contextul migrațiilor. Preocupările apărute atunci în privința dificultăților școlare ale copiilor de lucrători imigranți au dat, încetul cu încetul, naștere ideii că diferențele nu constituie obstacole, ci, dimpotrivă, pot să devină o îmbogățire reciprocă, cu condiția să ne putem

sprijini pe ele. Această concepție venea în întâmpinarea multiculturalismului canadian, care , spre deosebire de politica asimiliționistă a Statelor Unite, valoriza deja la vremea respectivă diversitatea culturală, fără a pune în practică însă dispozitive de recunoaștere reciprocă.

Mediul social al României s-a caracterizat dintotdeauna prin diversitate culturală. În România nu numai că locuiesc reprezentanți ai multor grupuri etnice, ci, mai mult, în componența fiecărui grup etnic există diverse categorii de persoane care diferă prin proveniență, mentalitate și atitudini; în aceste condiții, educația interculturală rămâne unica perspectivă pentru un stat multicultural ca România. Perspectiva interculturalistă valorifică și valorizează diferențele culturale și condițiile sociale și facilitează cunoașterea reciprocă și schimbul între diferitele comunități.

Edward B. Taylor, în lucrarea lui *Primitive Culture* , spune: cultura este „un întreg deosebit de complex, ce include cunoașterea, credința, arta, morala, legea, obiceiul, și alte capacități și obișnuite acumulate de om ca un membru al societății “. După părerea lui Zdenek Salzman, cineva ar putea adăuga la această listă organizarea politică, obiectele materiale fabricate de om, limba, religia și multe alte caracteristici ce disting o societate umană de alta. Însă a încerca să definească cultura, făcând lista tuturor componentelor, este o sarcină imposibilă.

Astăzi relațiile dintre țări și culturi se dezvoltă fără încetare. Călătoriile, schimburile comerciale, turismul, congresele științifice sau profesionale multiplică ocaziile de contact între culturi. Mass-media, în special televiziunea, afișează imagini, informații și producții artistice din cele mai diverse țări. Cu toate acestea, în lumea agitată în care trăim, forma cea mai răspândită a conflictelor este aceea de conflict intercultural.

Conceptul de interculturalitate este foarte folosit astăzi în diverse domenii, ca științe umane, pedagogie, și implică ideea de interrelații, de raporturi și schimburi între culturi diferite.

Pornind de la acest concept se distinge semnificația termenului de comunicare interculturală. În cadrul comunicării interculturale nu intră în contact culturile sau identitățile naționale: comunicarea implică întotdeauna persoane care vehiculează sau mediatizează raporturile dintre culturi.

Chiar dacă se referă la o călătorie de studiu, sau la descoperirea unei țări sau a unei regiuni, relațiile interculturale vor presupune întotdeauna un demers personal: acesta poate fi achiziția unei cunoștințe, descoperirea unor peisaje, monumente, opere de artă sau tradiții. Aceasta presupune și contactul cu alte moduri de viață, moduri de a gândi sau a simți .

Prin comunicare interculturală trebuie mai întâi să se înțeleagă relațiile care se stabilesc între persoane sau grupuri care aparțin unor culturi diferite. Acesta este faptul relațional care interesează aici, chiar dacă aduce după el un plan secund de reprezentări, de valori, de coduri, de stiluri de viață și de moduri de a gândi specifice fiecărei culturi. În prezența *celuilalt* ne deschidem și ne închidem față de noi, față de universul valoric cunoscut până acum. Inserția într-o altă cultură presupune : cunoașterea, acceptarea, comunicarea non-verbală, raportarea la timpul celuilalt. Trăim într-o societate a comunicării și a informației

Comunicarea este omniprezentă, dar nu este întotdeauna transparentă. În ceea ce privește comunicarea în această *lume universală*, globalizarea este deja prezentă. Comunicarea este o preocupare pentru fiecare dintre noi. Este important să comunicăm, să ne facem înțeleși, să transmitem mesaje și să primim mesaje.

Instituțiile publice au fost aspru criticate în ultimul timp, pe motiv că nu respectă și nu recunosc identitatea culturală specifică cetățenilor, a minorităților culturale defavorizate. Este necesară o mai mare deschidere față de multiculturalism, adoptarea unor politici de

recunoaștere, așa cum se întâmplă în Canada, S.U.A. Care este prețul pe care trebuie să îl plătim pentru a putea trăi într-o societate ca cetățeni egali, fără să ținem cont de particularitățile etnice, religioase, rasiale sau sexuale?

Instituțiile abilitate, începând cu cele guvernamentale trebuie să se implice și să ne garanteze libertatea și egalitatea în aceeași măsură. Cea mai mare parte a cetățenilor au nevoie de un context cultural solid pentru a da sens existenței lor.

Se pare că statele democratice, liberale sunt cele care apără culturile *mici* împotriva amestecului cu culturile *majoritare* sau *de masă*. (Taylor, 2005, p.20)

Apartenența individului la o națiune nu se intersectează cu cea recunoscută de o comunitate întotdeauna. Dacă luăm ca exemplu contextul național american, se observă că are trăsături cu totul specifice față de cel european. În societatea americană putem vorbi de *federalismul cultural*, fapt ce a favorizat cercetarea sistematică a diferențelor culturale și a contactelor dintre culturi. În Franța, în schimb în domeniul științelor sociale vorbim de o preocupare scăzută pentru cercetarea diversității sociale în a doua jumătate a sec XIX, în științele sociale, ca urmare a exaltării civilizației franceze, concepută ca model universal. (Denis Cuhe, 1996, p.30).

În lumea culturii, specifică omului, oricât de intens ar fi transferul prin comunicare, fiecare are și rămîne cu ceva în plus, atât cel influențat, cât și influențatorul, căci acesta nu poate oferi tot, iar celălalt nu receptează tot și, în plus, ceea ce preia adaptează la propria sa fire, la specificul său. De aceea, comunicarea ca fenomen social este mai degrabă actul sau suma actelor prin care cineva (persoană sau grup) transmite, iar altcineva primește informațiile sau, într-o formulare generală, cineva acționează pentru ca altcineva să suporte modificări fără ca aceste modificări să reprezinte o pierdere de identitate.

În gândirea modernă, conceptul de “cultură” se referă deseori la educație, la formația spirituală și la dezvoltarea facultăților spirituale și, astfel, acest concept se definește prin opoziție cu noțiunea de “natură”. În asemenea condiții, în măsura în care se produce o integrare a elementelor naturale (a căror existență și evoluție nu țin în mod obișnuit de aportul conștient al omului) în zona de acțiune și de influențare a omului, se realizează o trecere din natură în cultură. Când se are în vedere un grup etnic, cultura înseamnă modul lui de viață, care include atitudinile, valorile, credințele, artele, cunoașterile (științele), maniera de a percepe și de a interpreta realitatea, obișnuințele de gândire și de acțiune etc. De aceea, trăsăturile culturale sînt forme de viață pe care individul uman le învață în ambianța socială și care îl marchează în mod definitiv (și definitiv), integrându-l într-o comunitate, pe care o percepe ca fiindu-i proprie, și îndepărtându-l de alte comunități, pe care le apreciază ca fiind străine.

Se poate afirma, că atât la nivel individual, cât și la nivelul comunităților istorice constituite, comunicarea, adică schimbul de informații, realizează schimburi de elemente de civilizație, în primul rînd de valori culturale, ce reprezintă latura spirituală a civilizației. În acest proces, este antrenată desigur și “civilizația materială”, realizările practice ale oamenilor, dar aceasta nu presupune întotdeauna o modificare propriu-zisă a partenerului primitiv, fiindcă aceste realizări sunt perisabile, iar urma lor se șterge o dată cu consumarea lor, dacă acest partener nu a ajuns în situația de a le întreține sau de a le multiplica. Altceva se întâmplă însă dacă în comunicare este antrenată cultura spirituală sau cultura propriu-zisă,

întrucât aceasta produce mutații în felul de a fi al partenerului primitor, ceea ce îl face să accedă el însuși la alt nivel de existență, la altă treaptă de civilizație.

Cultura asigură deschiderea spre valorile celuilalt, facilitând atitudinea de respect și de comparare cu valorile proprii și naționale. Orizontul cultural în care viețuiește un individ este în măsură să-i asigure descoperirea propriei identități, la construirea căreia îl face părtaș activ. Se asigură competența culturală prin accesul dirijat la lectură, cartea fiind un obiect cultural esențial și purtătoarea unui univers în care individul se poate proiecta existențial, fie ca regăsire a propriului destin, fie ca aspirație a dobândirii unui statut de perspectivă. Literatura oferă modele morale și are un efect profund modelator asupra cititorului. Dirijarea lecturii și a comprehensiunii textului, a decodării mesajului, se realizează după modelul clasic al comunicării dintre emițător și destinatar, cu toate elementele aferente procesului, prezentate mai sus. Prin urmare, competența de comunicare își extinde sfera în competența culturală, regăsindu-se ca formulă de interrelaționare cu efect modelator asupra personalității umane. (Rusu Mini-Maria, 2009, p.1)

În loc de concluzii

Omul își creează *propriul univers* și își codifică *lumea* în simboluri care dau sens vieții și realității. Potrivit decalogului comunicării, omul nu poate să nu comunice, iar în momentul în care o face, ceea ce transmite este un mesaj pentru semenii săi. Nimic nu poate exista fără comunicare. Realitatea socială are drept teme interacțiunile și comunicarea, iar cultura este un sistem de limbaje. Naționalitatea reprezintă de fapt o *etichetă culturală*, ce asigură coeziunea prin comunicare și cultură.

***, „This paper is supported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number SOP HRD/159/1.5/S/136077”

This work was done within the project "Romanian culture and European cultural models: research, timing, durability" co-financed by the European Union and the Government Romania European Social Fund Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007 - 2013 grant agreement no. HRD / 159 / 1.5 / S / 13607

BIBLIOGRAFIE:

Cuche Denys, *La notion de culture dans les sciences sociales*, Editions La Decouverte Paris, 1996

Gavreliuc Alin, (Coord), *Psihologia interculturală*, Editura Universității de Vest Timișoara, 2006

Rusu Mini-Maria, *Competența de comunicare – perspective de abordare*, în Revista de Limba Română, Nr. 11-12, anul 2009

Taylor Charles, *Multiculturalisme. Difference et democratie*, Champs Flammarion, 2005